

Geachte leden van de raad,

Uw raad heeft in haar voorbereidende vergadering van 28 april 2022 gesproken over de toekomst van de rekenkamercommissie op basis van een memo die door de griffie hiervoor is opgesteld.

Aanleiding om over de toekomst van de rekenkamercommissie te spreken zijn het vertrek van de voorzitter en een extern lid en de toekomstige veranderende wetgeving ten aanzien van de rekenkamers.

Tijdens de behandeling op 28 april heeft de voorbereidende vergadering de rekenkamercommissie gevraagd om per scenario, zoals aangegeven in de memo van de Griffie, de argumenten voor en tegen op een rijtje te zetten.

Onderstaand treft u de uitwerking van uw verzoek aan. Ik vertrouw erop dat deze uw raad voldoende inzicht geeft om op 12 mei aanstaande tot besluitvorming te komen. Ik zal tijdens de voorbereidende vergadering fysiek aanwezig zijn voor het geval er nog verdere vragen mochten zijn.

Met vriendelijke groet,

Gert Scholtes
Voorzitter Rekenkamercommissie Waterland

Scenario 1: Geen fusie met andere RKC('s), geen nieuwe benoeming interne leden.

In dit scenario kiest u ervoor om vooruitlopend op de aangekondigde wetswijziging een rekenkamer in stellen zodat u klaar bent voor de toekomst. U weet dat de rekenkamerfunctie wordt afgeschaft en anticipeert hier al vast op door geen interne leden (raadsleden) te benoemen.

U sluit samenwerking met andere rekenkamers in de regio niet uit, maar u kiest er niet voor om een gezamenlijke rekenkamer met één of meerdere andere gemeenten op te richten.

Voor

- U voorkomt dubbel werk. U zorgt ervoor dat uw rekenkamer direct al toekomstbestendig wordt ingericht.

Tegen

- U moet niet 2 maar minimaal 4 nieuwe externe leden werven omdat raadsleden geen zitting meer mogen hebben in een rekenkamer.

Consequenties

- U neemt impliciet het besluit om vooralsnog zelfstandig een rekenkamer in te stellen. U gaat geen gesprekken hierover aan met andere raden in de regio.
- U gaat 4 nieuwe externe leden werven.

Scenario 2: Geen fusie met andere RKC('s), wel nog benoeming van één of twee interne leden tot de nieuwe wetgeving van kracht is.

In dit scenario kiest u ervoor om te wachten op besluitvorming door het parlement (Eerste - en Tweede Kamer). U wilt nog niet vooruitlopen op toekomstige veranderende wetgeving, maar eerst eens afwachten totdat in ieder geval de Tweede Kamer het wetsvoorstel heeft behandeld en duidelijk wordt per wanneer de rekenkamerfunctie wordt afgeschaft. U wilt de huidige situatie voorzetten en de rekenkamerfunctie in stand houden zolang dit wettelijk is toegestaan.

U kiest er voor om dit zelfstandig te doen en u gaat nog geen gesprekken aan met andere raden in de regio om te kijken in hoeverre een regionale rekenkamer meerwaarde heeft en levensvatbaar is.

Voor

- Eenvoudigste aanpak waarmee u in feite kiest voor voorzetting van de rekenkamerfunctie zolang dit nog kan. U gaat door op de huidige voet zolang het nog kan.

Tegen

- Op het moment dat de Wet versterking decentrale rekenkamers door de Tweede Kamer is behandeld en bekend is per wanneer de wetswijziging ingaat zult u voorafgaande aan de ingangsdatum van de wetswijziging opnieuw de discussie moeten voeren over de toekomst van de rekenkamer aangezien u de dan geldende situatie niet mag voortzetten.

Consequenties

- U neemt impliciet het besluit om vooralsnog de rekenkamerfunctie zelfstandig voor te zetten. U gaat geen gesprekken aan met andere raden om de rekenkamerfunctie gezamenlijk in te richten.
- U twee nieuwe externe leden werven (voorzitter en lid).
- U moet twee interne leden vanuit uw raad benoemen als lid van de rekenkamercommissie.

Scenario 3: Fusie met andere RKC('s), geen nieuwe benoeming interne leden

In dit scenario kiest u ervoor om alvast een rekenkamer in stellen zodat u klaar bent voor de toekomstige wetswijziging. U weet dat de rekenkamerfunctie wordt afgeschaft en anticipeert hier al vast op door geen interne leden (raadsleden) te benoemen.

U ziet meerwaarde in een gezamenlijke rekenkamer met andere gemeenten boven een rekenkamer voor alleen de gemeente Waterland.

U grijpt de aankomende wetswijziging aan om in overleg te treden met raden in de regio om te onderzoeken in hoeverre er draagvlak is om te komen tot de oprichting van een gezamenlijke rekenkamer.

Voor

- U voorkomt dubbel werk. U zorgt ervoor dat uw rekenkamer direct al toekomstbestendig wordt ingericht.
- Het feit dat er nu overal nieuwe raden zijn benoemd is het moment om het gesprek met de andere raden te starten om te komen tot een gezamenlijke rekenkamer. Alle gemeenten krijgen te maken met de komende wetswijziging.

Tegen

- Het kost tijd en energie. U zult als raad het initiatief moeten nemen om de gesprekken met de andere raden in de regio op te starten.
- U heeft geen garantie dat de andere raden waarmee u in gesprek gaat een gezamenlijke rekenkamer zien zitten.

Consequenties

- U moet gesprekken initiëren met andere raden over een gezamenlijke rekenkamer.
- U werft geen nieuwe rekenkamerleden.
- De huidige rekenkamercommissie blijft aan tot aan het moment dat:
 - er overeenstemming is over een gezamenlijke rekenkamer voor meerdere gemeenten in de regio.
 - of blijkt dat er geen draagvlak is om te komen tot een gezamenlijke rekenkamer voor meerdere gemeenten in de regio en er alsnog uitvoering moet worden gegeven aan scenario 1.

Scenario 4: Fusie met andere RKC('s), wel nog benoeming van één of twee interne leden tot de nieuwe wetgeving van kracht is.

In dit scenario ziet u meerwaarde in samenwerking door middel van een gezamenlijke rekenkamer met andere gemeenten en dit heeft uw voorkeur boven een rekenkamer voor alleen de gemeente Waterland. U grijpt de aankomende wetswijziging aan om in overleg te treden met raden in de regio om te onderzoeken in hoeverre er draagvlak is om te komen tot de oprichting van een gezamenlijke rekenkamer.

U realiseert zich echter dat dit een langdurig proces kan zijn en wil in de tussentijd blijven beschikken over een adequate rekenkamerfunctie. U wilt de huidige situatie voorzetten en de rekenkamerfunctie in stand houden zolang dit wettelijk is toegestaan. Ondertussen gaat u als raad van de gemeente Waterland het gesprek aan met andere raden in de regio om te kijken in hoeverre een regionale rekenkamer meerwaarde heeft en levensvatbaar is.

Voor

- U koopt tijd. U houdt de rekenkamerfunctie in stand zolang dit wettelijke nog kan en gaat ondertussen de gesprekken aan om te komen tot een gezamenlijke rekenkamer.
- U beschikt over een volledige rekenkamerfunctie en hoeft geen beroep te doen op het tijdelijk aanblijven van de huidige commissieleden.

Tegen

- Kost veel tijd en energie. U moet zowel de rekenkamerfunctie opnieuw bemensen met 2 externe en 2 interne leden en bovendien de gesprekken met andere raden in de regio opstarten.
- U heeft geen garantie dat de andere raden waarmee u in gesprek gaat een gezamenlijke rekenkamer zien zitten.
- Het kan zijn dat u de nieuw gekozen externe leden in de rekenkamercommissie moet ontslaan op het moment dat u met andere gemeenten tot een gezamenlijke rekenkamer komt en deze bemenst moet worden.

Consequenties

- U moet gesprekken initiëren met andere raden over een gezamenlijke rekenkamer.
- U moet 2 interne en 2 externe leden werven.
- De nieuw samengestelde rekenkamercommissie blijft aan tot aan het moment dat:
 - er overeenstemming is over een gezamenlijke rekenkamer voor meerdere gemeenten in de regio.
 - of blijkt dat er geen draagvlak is om te komen tot een gezamenlijke rekenkamer voor meerdere gemeenten in de regio en er alsnog uitvoering moet worden gegeven aan scenario 1.

Argumenten voor en tegen een gezamenlijke rekenkamer

In het voorgaande deel is gesproken over de argumenten voor en tegen van de diverse door de Griffie opgestelde scenario's. Er is niet gesproken over de argumenten die voor of tegen het inrichten van een gezamenlijke rekenkamer met meerdere gemeenten in de regio pleiten.

Om u als raad in staat te stellen deze discussie goed met elkaar te voeren deel ik graag met u de volgende argumenten van samenwerking.¹

1. Efficiency: het delen van kosten
2. Continuïteit: het delen van capaciteit
3. Effectiviteit: het delen van deskundigheid
4. Leren: het delen van kennis

Bij het inrichten van een gezamenlijke rekenkamer voor meerdere gemeenten spelen alle vier de motieven een rol. De omvang van gemeenten heeft invloed op het relatieve belang van de verschillende argumenten voor samenwerking. Voor kleinere gemeenten zijn efficiency en continuïteit relatief belangrijker. Voor grotere gemeenten zijn effectiviteit en leren vaak relatief van groter belang.

U zult zich dus als raad moeten leiden door de argumenten die u voor Waterland van belang acht.

Ad 1: Samenwerking vanwege efficiencyvoordelen

Samenwerking door meerdere gemeenten in één rekenkamer kan schaalvoordeel opleveren.

- De kosten voor een gezamenlijk bestuur (voorzitter, rekenkamerleden en vergaderingen) en voor een gezamenlijke organisatie (secretariële ondersteuning, faciliteiten, locatie) worden gedeeld.
- Onderzoekskosten kunnen worden gedeeld. Een voorbeeld uit de eigen rekenkamer is het onderzoek "Veiligheidsregio Zaanstreek – Waterland" dat samen met de rekenkamer van Landsmeer is uitgevoerd of het onderzoek "Grip op Gemeenschappelijke Regelingen" door de rekenkamers van Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Waterland.

Ad 2: Samenwerking vanwege continuïteitsverbetering

De rekenkamer moet regelmatig onderzoek uitvoeren om haar wettelijke taak van verbetering van de controlerende en kaderstellende rol van de raad te kunnen vervullen. Samenwerking door meerdere gemeenten in één rekenkamer delen capaciteit en kunnen zo het regelmatig uitvoeren van onderzoek beter garanderen.

- Rekenkamers kunnen een backoffice (de onderzoekers en ondersteuning) of rekenkamerbestuur (voorzitter, rekenkamerleden) delen of bij elkaar inkopen (aanbesteding).
- De aanwezigheid van rekenkamers verbetert ook als zij meedoen aan regionale of zelfs landelijke onderzoeken (zoals het "Doe-mee-onderzoek" van de NVRR). Er wordt daardoor regelmatig onderzoek gepubliceerd.

Ad 3: Samenwerking vanwege effectiviteitsverbetering

De gemeenteraad heeft baat bij een goed functionerende rekenkamer die op basis van haar onderzoek concrete en haalbare aanbevelingen doet aan de relevante betrokkenen. Dit vraagt een professionele organisatie met deskundige onderzoekers.

Samenwerking door meerdere gemeenten in één rekenkamer kan hierbij helpen.

- Gemeenten kunnen kwalitatief hoogwaardig onderzoek laten uitvoeren doordat de gezamenlijke rekenkamer kan beschikken over meer budget en onderzoekscapaciteit.
- Grootschalig onderzoek over gemeenten heen, bijvoorbeeld geïnitieerd door de NVRR, kan worden opgepakt.

¹ Bron: Inspiratiekaders: effectieven invulling lokale rekenkamer. (02/11/2020)

Ad 4: Samenwerking om van elkaar te leren

Gemeenteraden die samenwerken in één gezamenlijke rekenkamer kunnen kennis delen en van elkaar leren.

- Veel gemeenten worstelen met dezelfde opgaven en/of werken samen in dezelfde samenwerkingsverbanden. Het kan interessant zijn om de situaties in verschillende gemeenten met elkaar te vergelijken en zo te leren van elkaars aanpak
- Bij het doen van gezamenlijk onderzoek gebruiken rekenkamers vaak andere onderzoeksmethoden. Door bundeling in één gezamenlijke rekenkamer van kennis en ervaringen uit andere gemeenten breidt de gezamenlijke rekenkamer haar kennis uit.